

Kitap İncelemesi
(Book Review)

Egemia, 2020, 7: 170-175

Cihan SERDAROĞLU¹

Orcid No: 0000-0002-2446-7997

¹ Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi İletişim
Fakültesi Gazetecilik Anabilim Dalı

sorumlu yazar: cihanserdar@windowslive.com

James Lull, İletişim Çağında Kültür

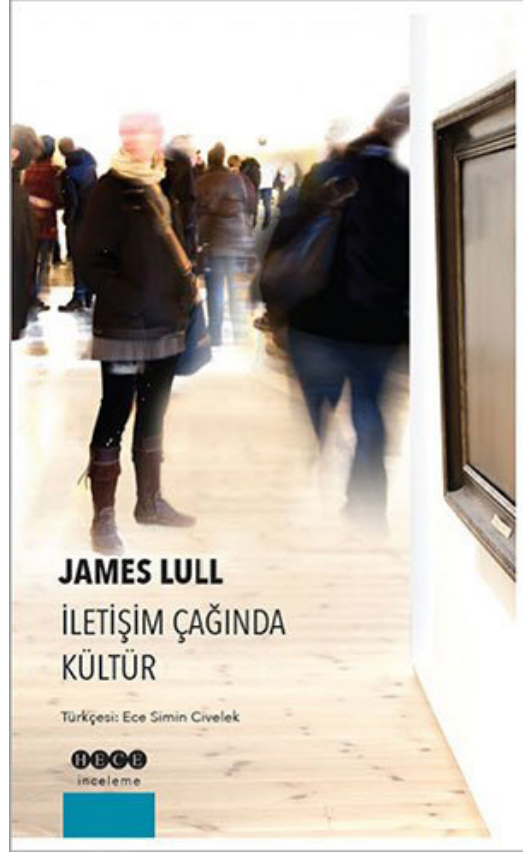
James Lull, Culture in the Communication Age

Alınış (Received): 29.07.2020

Kabul Tarihi (Accepted): 23.10.2020

ÖZ

Bu yazıda James Lull tarafından yazılan İletişim Çağında Kültür (2018, Ankara: Hece Yayınları, 384 Sayfa, ISBN: 9786059556729) adlı kitap incelenmiştir.

Bu çalışmada, James Lull'un derlediği, Ece Simin Civelek'in Türkçe'ye çevirdiği, "İletişim Çağında Kültür" isimli kitabın, 2018 yılında, Hece Yayınları tarafından yayınlanan baskısının bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Kitap, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, iletişim bilimleri, tarih gibi farklı sosyal bilim dallarından beslenen, disiplinler arası bir çalışmadır. Farklı disiplinlerin bakış açılarıyla, kültür kavramını ele almakta olan kitap, sosyal bilimler alanındaki öğrencilere, akademisyenlere ve bu alanla ilgilenen herkese hitap etmektedir. Bilhassa, kültür alanında çalışma yapmakta olan araştırmacıların yararlanabileceği nitelikteki kitapta; kültür ile psikoloji, sosyoloji, antropoloji arasındaki bağlantılara, kültürün ideolojiyle olan ilişkilerine ve medyayla ilgili yapısına yer verilmiştir. Üç kısımdan ve on bir bölümden oluşan kitabın, her bölümünün sonunda kaynakça kısmına yer verilmiştir. İletişim Çağında Kültür kitabı, araştırma makalelerine yer vermemekte, önceki çalışmaların da taranması yoluyla teorik düzeyde ilerlemektedir (Lull, 2018).

Birinci bölümde yazar, kültürü evrimci bir yaklaşımla ele almakta ve kültürün temelini buzul çağına kadar taşımaktadır. İlk insanların, vahşi hayvanların saldırılarından korunma ihtiyacının kişiler arası ilişkileri ve kültürleri geliştirdiğini iddia etmektedir. Yazar, panik bozuklukların, fobilerin ve kronik kaygıların hepsini, tehlikeli ortamlara evrimsel adaptasyonla; keder ve depresyonu ise, av olmanın deneyimiyle açıklamaktadır. Yazara göre, "öteki" imgesi, avcıyı, dolayısıyla da acıyı temsil ettiği için bugün, farklı olan tehdit olarak algılanmaktadır. Sosyal bilimcilerin kültürü anlamadaki başarısızlığını, tek kodlu (salt biliş) olarak ele almalarına bağlamakta, birey, toplum ikililiğiyle ele almanın önemini vurgulamakta ve kültürün düşünme biçimlerimizi belirleyecek kadar yaşamımıza nüfuz ettiğini söylemektedir (Stewart, 2018, s. 19, 25, 26, 39, 40).

İkinci bölümde, kültürel değerlendirmenin, yalnızca içinde bulunduğu bağlam çerçevesinde ele alındığı zaman anlaşılabilirliği; bir toplumun sosyolojik yapısı, adetleri, inançları bilinmeden, metnin tam olarak anlaşılamayacağı belirtilmiştir. Yazar, salt antropolojik bir yaklaşımı eleştirmiş ve Darwinci alternatifi öne sürmüştür. Günümüzde artık coğrafi uzaklığın kültürel etkileşime engel olmadığını, kültürel çatışmaların uluslararası düzeyde gerçekleştiğini, ilerde kültürel özelliklerin bile belirgin biçimde hafifleyebileceğini, bireylerin hangi kültürel ürünü tüketeyeceğine daha az kısıtlama ile karar vermesi nedeniyle daha yetkili hale geleceklerini öne sürmektedir (Neiva, 2018, s. 60, 61 69, 70, 88).

Üçüncü bölümde yazar, kültürün bir kısmını neredeyse dünyadaki herkesle, bir kısmını ise, belirli bir grupta paylaştığımızı; bununla birlikte, herkesin tüm bu küresellik içinde bireysel bir kültür de oluşturabileceğini söylemektedir. Kültürü, yüklü bir deneyim ürünü ve bu deneyime ilişkin bir değiş tokuş olarak görmektedir. Yazara göre, kültür akışkandır (Hannerz, 2018, s. 112, 122).

Dördüncü bölümde, kültür kavramı, sosyal düşüncenin kilit bir icadı olarak görülmekte; bununla birlikte, süreç içerisinde yeni anlamlar da edindiği ve bu sürece bağlı olarak kültür ile sosyal yapılar arasındaki ilişkinin de değiştiği düşünülmektedir. Yazar, aynı olayın farklı kültürlerde farklı algılanışıyla ve kitle kültürünün etkisiyle ilgili örnekler vererek, kültürün esnekliğine vurgu yapmaktadır. Yaşam tarzlarıyla oluşturulan benlik algısının, kültürel belirlenimin bir nesnesi haline geldiğini belirtmektedir (Chaney, 2018, s. 127 - 142).

Beşinci bölümde, toplumsal cinsiyetin sürekli biçimde sosyal olarak inşa edildiği, benliklerimize empoze edildiği ve sosyal yaşam da, kültürle iç içe geçmiş olduğu için, toplumsal cinsiyetin kültür yoluyla deneyimlendiği vurgulanmaktadır. Yazar, zaman zaman hepimizin, belirgin bir şekilde, toplumsal cinsiyetimizin farkına vardığımızı ileri sürmektedir. Bölümde, kültürdeki hiçbir şeyin cinsiyetten bağımsız olmadığı söylenmekte, Finlandiya medyasına ilişkin birkaç örnek vererek, toplumsal cinsiyetle ilgili temsile bakılmakta ve bu konuyla ilgili araştırmalara değinilmektedir (Liikkanen, 2018, s. 151–172).

Altıncı bölümde yazar, modernlikle birlikte gelen kurumsal uzmanlaşmanın, kültürel cepheler olarak görülerek çalışılmasının, bu sürecin inşasının anlaşılmasını sağlayabileceğini belirtmektedir. Bu kültürel cepheler; sosyal ve sembolik yapılar, tarihsel inşalar yoluyla gerçekleşmektedir. Zira yazara göre, tüm bu kültürel yapıyı inşa eden de hegemonyadır (González, 2018, s. 182-218).

Yedinci bölümde yazar, iletişim teknolojisinin geldiği noktanın ve küreselleşmenin kültürün yapısını nasıl değiştirdiğinden bahsetmekte ve “üst kültür” kavramı üzerinde durmaktadır. Üst kültür kavramı, uzaktaki kültürlerle erişimin oldukça kolay olabildiği günümüz dünyasında, kişilerin kültürü edinirken, içinde buldukları kültürel yapıdan da etkilenmeleri, yeniden düzenlemeleri ve inşa etmeleri sürecine göndermede bulunmaktadır (Lull, 2018, s. 223-274).

Sekizinci bölümde, popüler kültür ve kültürel teori kavramları tartışmaya açılmakta, ikisi arasındaki uzlaşamama durumuna yer verilmektedir. Yazara göre, kültürel teorinin

kendisini aşırı soyutlamasına karşın, popüler kültürün doğrudanlığı onu yüksek düzeyde bir soyutlama teorisi olmaktan kurtarmaktadır ve popüler kültürün cazibesi varoluşsal deneyiminde yatmaktadır; ancak bununla birlikte, çeşitliliği ve önemi de ciddi bir açıklama gerektirmektedir. Ona göre, kültürel teorinin hatası, tüm kültürü aşırı rasyonelleştirip, kuramsallaştırma çabasında yatmaktadır. Oysa kültür, hayatın her aşmasındadır ve bu şekilde bir kısıtlamaya tabi tutulmaması gerekir (Real, 2018, s. 279–296).

Dokuzuncu bölümde, insanların medya kullanımının sözelden görsele doğru kaydığı belirtilerek, görsel kültürün artan önemine yer verilmiş ve bu kültür, sırasıyla; baskı, resim, fotoğraf, sinematografi ve televizyon bağlamında ele alınmıştır. Yazara göre, görsel kültür, (özellikle de filmler) öyle güçlü bir konuma gelmiştir ki, kişilerin kültürel yapısını belirleyebilmektedir. Yazar, bu belirlenimin araştırmalarla bulgulandığını belirtmekte, etkinin çocuklarda ve ergenlerde hemen her zaman kolay olurken; yetişkinlerde, değişken ve belirsiz olduğunu ifade etmekte, bunun nedenini ise, yetişkinlerin değişime karşı daha dirençli olmalarına bağlamaktadır (Messaris, 2018, s. 299–319).

Onuncu bölümde yazar, yıldız kültürünü ele alırken, bunun bizi nasıl kuşattığını anlatmıştır. Öyle ki, bugün bir insanın (özellikle de batı kültüründen) farklı bir ülkeye gittiği zaman, kültürel yabancılık dahi çekmediğini söylemiştir; zira, gittiği yerde de ülkesindeki filmleri görebilmekte, şarkıları duyabilmekte, aynı yıldızların afişlerine rastlayabilmektedir. Bölümde, Frankfurt Okuluyla başlayan yıldızlara yönelik eleştirilere, olumsuzlamalara yer verilerek, bu alanda, pozitif bir bakış açısıyla yapılmış çalışmaların azlığından bahsedilmektedir. Yıldız kültürünün, aslında olumsuz bir durum değil; bilakis, yaşadığımız modern dünyada, insanlara iyi gelen bir işlevinin olduğu ve kaçışı olmayan bu yıldız kültürünü olumsuzlama (Adorno, Horkheimer ve diğer teorisyenlerin yaptığı gibi.) yerine, olumlu yönlerine bakmak gerektiği belirtilmektedir. Yazar, yıldızların kimlik oluşumuna katkıda bulduklarını anlatmaktadır. Çünkü yıldızlar, olmak istediğimiz ideal kişileri temsil etmekte ve bu temsil, onlar gibi olabilmenin aslında mümkün olduğunu; diğer bir deyişle, hayranlık duyulan o kişilere dönüşebilmenin ütopyik olmadığını göstermektedir. Yazara göre bu durum, çelişkili değildir; zira, kimlik de zaten var olanı değil, ideal olanı ifade etmektedir (Hinerman, 2018, s. 323–354).

On birinci bölümde, internetin gündelik hayat içindeki rutin kullanımlarıyla nasıl incelenebileceğine bakılmıştır. İnternetin kültürün bir taşıyıcısı olarak işlev gördüğünden ve sanal bir kültür yarattığından; bununla birlikte, gerçek hayattan tamamıyla bağımsız da

olmadığından bahsedilmektedir. İnsanların çevrimiçiye ve çevrimdışıye farklı davrandıkları; gerçek ve sanal olanın bağlanması gerektiği ifade edilmiştir (Jones & Kucker, 2018, s. 357, 359, 375, 376, 377).

Kitap, daha önce de belirtildiği üzere, genel itibarıyla farklı disiplinlerin bakış açısını bir araya getirmektedir ki, iletişim bilimlerinin disiplinler arası bir alan olması nedeniyle, bu yönünün kitabın olumlu bir özelliği olduğu söyleyebilir. Eser bu açıdan, iletişim bilimleriyle ilgilenenler için yararlı olabilecek bir nitelik taşımaktadır. Özellikle, kültürel çalışmalar üzerinden ilerleyen iletişim araştırmacıları için, ufuk açıcı bir niteliğe sahiptir. Ancak, kitabın tamamı görece eski kaynaklara (ağırlıklı olarak, 1980’li ve 1990’lı yılların çalışmaları) dayanmaktadır (Lull, 2018). Bilim için önemli noktalardan birinin de yeni araştırma bulguları olmasından hareketle, kitabın akademik niteliğinin güncellik anlamında çok doyurucu olmadığı görülmektedir. Yeni araştırmaların bulunmaması, kitabın eksik noktalarından birisini oluşturmaktadır. Dolayısıyla da, kitapta güncelleme yoluna gidilmesi önemli görünmektedir. Örneğin, “Kültürel Toplumsal Cinsiyet Sorusu” başlıklı bölümde yazar, son zamanlarda yapılan feminist post-yapısalcı çalışmalara göndermede bulunurken kullanılan kaynak, 1997 tarihlidir (Liikkanen, 2018, s. 165) ve bu, günümüz için yeni araştırmalara referans olmamakta; tersine, yirmi üç yıllık tarihiyle, eski bir döneme atıfta bulunduğu söylenebilir. Benzer bir örnek, “Görsel Kültür” bölümü için de verilebilir. Bu bölümde, günümüz için önemli bir araştırma alanı olan, yeni medyaya yer verilmemiş olduğu görülmektedir (Messaris, 2018). Dolayısıyla, dokuzuncu bölüme yeni medyaya ilgili bir ekleme yapılması faydalı olabilir. Bu şekilde bir ekleme, “Yıldız Kültürü” bölümü için de yapılabilir. “Yıldız Kültürü”ne, sosyal medya kullanımı ve sosyal medya ünlüleriyle ilgili bir bölüm eklenmesi, güncel perspektifi de sağlayabilir.

Bunun yanı sıra, yine yukarıda değinildiği gibi, kitap bütünüyle teorik düzeyde ilerlemekte, yazarlar tarafından yapılmış spesifik araştırmalar yer almamaktadır. Yazarlar, ellerinde kendi araştırma verileri olmadan, yapılmış olan çalışmalar üzerinden ilerlemişlerdir.

KAYNAKÇA

Chaney, D. C. (2018). Yaşam Biçimlerinden Yaşam Tarzına. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kültür* (s. 127-150). Ankara: Hece.

González, J. A. (2018). Kültürel Cepheler: Çağdaş Kültürlerin Diyalojik Bir Anlayışına Doğru. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kültür* (s. 181-222). Ankara: Hece.

- Hannerz, U. (2018). Kùltürü Küresel Bir Ekümende Düşünmek. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 95-123). Ankara: Hece.
- Hinnerman, S. (2018). Yıldız Kùltürü. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 323-356). Ankara: Hece.
- Jones, S., & Kucker, S. (2018). Bilgisayarlar, İnternet ve Sanal Kùltürler. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 357-380). Ankara: Hece.
- Liikkanen, M. (2018). Kùltürel Toplumsal Cinsiyet Sorusu. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 151-179). Ankara: Hece.
- Lull, J. (2018). İletişim Çağı İçin Üst Kùltür. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 223-276). Ankara: Hece.
- Lull, J. (2018). *İletişim Çağında Kùltür*. Ankara: Hece.
- Messarıs, P. (2018). Görsel Kùltür. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 299-321). Ankara: Hece.
- Neiva, E. (2018). Kùltürün Temellerini Yeniden Düşünmek. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 55-94). Ankara: Hece.
- Real, M. (2018). Popüler Kùltürde ve Medya Gösterilerinde Kùltürel Teori. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 279-298). Ankara: Hece.
- Stewart, E. C. (2018). Zihin Kùltürü: Anlamın ve Duygunun Kökenleri Üzerine. J. Lull içinde, *İletişim Çağında Kùltür* (s. 19-54). Ankara: Hece.